

آسیب شناسی افزایش سنی ازدواج

نام استاد راهنما: سرکار خانم سیمین بهمنی

گردآورندگان:

کبری جادری

فاطمه طرفی

مریم شریفی

الهام خلفی

مدرسه علمیه فاطمه الزهرا (سلام الله علیها)

پاییز ۹۶

چکیده:

خانواده از قدیمی ترین نهادهای زندگی بشر است که مطالعه و بررسی درباره ی آن از دیر باز مورد توجه اندیشمندان علوم اجتماعی، اخلاق و عالمان مذهبی بوده است. واژه ازدواج، از ریشه زوج گرفته شده و به معنای جفت و قرین شدن با یکدیگر می باشد. از آنجایی که اسلام به ازدواج اهمیت به سزایی داده و آن را مایه برکات دانسته و عمل نکردن به آن را سبب بیشتر مشکلات قلمداد نموده است و با توجه به بالا رفتن سن ازدواج لازم است ریشه یابی شود. از عواملی که می توان سبب بالا رفت ازدواج دانست می توان به عوامل مختلف اقتصادی؛ اجتماعی و فرهنگی اشاره کرد مانند: فراهم نبودن شرایط برای ازدواج جوانان، اشتغال و مسکن، مسئولیت پذیر نبودن جوانان، نبود شرایط مناسب برای پیدا کردن همسر مناسب می باشد. نتیجه اینکه هر چه سن ازدواج بالا رود نیروی جوان رو به پیر رفته، و قدرت جوان تحلیل می رود و دختران و پسران در تنهایی و نابه سامانی به سر خواهند برد.

کلید واژه: خانواده، ازدواج، سن ازدواج، تأخیر در سن ازدواج

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
۱- مقدمه:	۱
۲- بیان مسأله	۱
۳- اهمیت و ضرورت پژوهش:	۲
۴- مفهوم پیمان زناشویی در قرآن	۲
۵- تعریف مفاهیم و اصطلاحات:	۴
۵-۲- ازدواج:	۴
۵-۳- سن ازدواج:	۴
۵-۴- تاخیر در سن ازدواج:	۴
۶- سن ازدواج در روایات	۵
۷- عوامل مؤثر در افزایش سن ازدواج	۵
۷-۱- عوامل اقتصادی	۶
۷-۲- عوامل اجتماعی	۷
۷-۲-۱- سیاست های غلط	۸
۷-۲-۲- مدرنیته	۸
۷-۲-۳- عدم اعتماد	۸
۷-۲-۴- تأثیر عدم اعتماد به جنس مخالف	۸
۷-۳- عوامل فرهنگی	۹
۷-۳-۱- تغییر سبک زندگی	۹
۷-۳-۲- ادامه تحصیل و تحول موقعیت اجتماعی	۱۰
۸- آسیب شناسی ازدواج	۱۱

- ۸-۱- تأخیر و بالا رفتن سن ازدواج ۱۱
- ۸-۲- یأس از ازدواج ۱۲
- ۸-۳- بارداری خطرناک ۱۲
- ۸-۴- گسترش فساد و ازدواج های غیر رسمی ۱۳
- ۸-۵- فاصله سنی کودک و والدین ۱۳
- ۸-۶- افراط تربیتی والدین ۱۴
- ۹- نتیجه گیری ۱۴
- ۱۰- راهکارها ۱۵
- منابع: ۱۹

۱- مقدمه:

ازدواج یکی از بهترین نیازهای آدمی است که دین مقدس اسلام به آن اهمیت فراوانی داده است و آن را از بهترین سنت های دینی شمرده که مایه برکات بی شماری است. از نظر قرآن، ازدواج مایه آرامش روح و روان آدمی است، که این خود از نشانه های رحمت و بزرگی خداوند است. تشویق اسلام به ازدواج خصوصاً در سن جوانی، و کراهت اسلام از تجرد و رهبانیت، در بسیاری از سخنان معصومین آمده است. امروزه در ایران تغییر ماهیت و اشکال ازدواج و به طور کلی الگوی همسرگزینی و نظام خانواده، ازدواج های ناموفق و طلاق های زودهنگام و بالا رفتن توقعات برای آغاز زندگی، تغییر در نگرش افراد و انتظاراتی که از زندگی مشترک دارند عملاً ازدواج جوانان را دچار مشکلات جدی کرده است که افزایش سن ازدواج را می توان یکی از این مشکلات دانست. که در این پژوهش با بیان علل و عوامل آن و نشان دادن راهکار به آن پرداخته شده است.

۲- بیان مسأله

ازدواج و تشکیل زندگی مشترک در تمامی جوامع برای بقای نسل انسان و خانواده از ضروریات و مورد احترام و حتی از اولویت های مهم محسوب می شود و می باید برنامه ریزی مناسبی برای سازوکارهای آن در نظر گرفت. امروزه ازدواج جوانان یکی از چالش های اصلی جامعه ی ایرانی به شمار می آید. جوانان به دلایل مختلفی از ازدواج دوری می کنند و پدیده ی تاخیر در سن ازدواج نه به عنوان یک مساله و مشکل شخصی بلکه به عنوان یک مساله ی اجتماعی نمود پیدا کرده است. جوانانی که به خاطر سنت های غلط اجتماعی مجبور به خانه نشینی می شوند و جوانانی که دوست دارند مجرد بمانند، همه و همه پدیده ی تجرد را به صورت یک مشکل عمومی درآورده اند و در عمل بیشتر خانواده های ایرانی با این مسایل رو به رو هستند. جوانانی که تا سن بالا با پدر و مادر خویش زندگی می کنند و برای آغاز زندگی توقع های بالایی دارند، در عمل ازدواج را دچار مشکلات جدی کرده اند (اسکندری چراتی، ۱۳۸۷، ص ۱۰) که آگاهی و شناسایی این مسأله از اهمیت بسزایی در جامعه و بین جوانان برخوردار است، که در این مقاله به آن پرداخته شده است.

نقش خانواده در بهینه سازی سن ازدواج و پیشگیری از انحرافات اخلاقی جوانان، نقش مهم و اساسی است. والدین می توانند با اقدام به موقع برای ازدواج فرزندان و دست برداشتن از سختگیری های بی مورد، رسومات و سنت های غلط، و انتظارات و توقعات نابجا از فرزندان، زمینه ازدواج به موقع آن ها را فراهم نموده و به مسئولیت دینی و اخلاقی خود، عمل کنند.

ب. مسئولیت دولت در تسهیل امر ازدواج جوانان

هر یک از نهادهای اجتماعی عهده دار مسئولیت ها و وظایف مشخصی از کارکردهای یک جامعه هستند. فرایند عملکرد این نهادها و نیز تعامل بین آن ها، چگونگی حرکت یک جامعه را مشخص می سازد. دولت به عنوان یکی از مهم ترین نهادهای اجتماعی، مسئولیت حراست از ارزش های فرهنگی، ایجاد زمینه برای رفاه اجتماعی و تسهیل ازدواج جوانان را به عهده دارد.

در فرهنگ اسلامی بر تعاون اجتماعی و رسیدگی به امور جوانان تأکید شده و بخشی از بیت المال برای تسهیل ازدواج جوانان اختصاص یافته است. در احوالات حضرت علی (علیه السلام) آمده است: (جوانی را که مرتکب استمنا شده بود، محضر او آوردند تا مجازات کند. حضرت او را تعزیر کرد و روی دستش را آن قدر زد تا سرخ شد. سپس فرمود: چرا این کار را کردی؟ چرا ازدواج نکرده ای؟ عرض کرد: چون توانایی ندارم و... حضرت دستور داد از بیت المال او را تأمین کنند که ازدواج کند. (کلینی، الکافی، ج ۷، ۱۳۸۱: ص ۲۶۵)

برای تسهیل امر ازدواج جوانان و در نتیجه، پیشگیری از بسیاری انحرافات اخلاقی موارد ذیل پیشنهاد می شوند:

۱. برگزاری کلاس های آموزشی درباره ازدواج و تحلیل و بررسی پیامدهای به تأخیر انداختن آن.

۲. ایجاد مراکز ویژه برای شناختن موقعیت های افراد طالب ازدواج و فراهم کردن زمینه آشنایی خانواده ها و خواستگاری در مواردی که با معیارهای موردنظر دختر و پسر هم خوانی داشته باشد.

۳. فراهم کردن امکانات ازدواج به دور از مخارج غیرضروری و در چارچوب فرهنگ دینی، از نوع ازدواجهای گروهی که در سال های اخیر شاهد برگزاری ساده و صمیمی آن ها بوده ایم، تا به این وسیله جوانان بتوانند با صرفه جویی، زمینه یک زندگی ساده و سالم را فراهم کنند.

۴. منحصر نکردن امکانات مادی و رفاهی به دانشجویان و جوانان ساکن در پایتخت و تقسیم تسهیلات بین همه قشرها و گروه ها در شهرها و شهرستان های مختلف.

۵. قرار دادن افرادی که ازدواج کرده اند در اولویت های اشتغال و در واقع، توجه به اشتغال جوانان به دور از تبعیض و رابطه محوری.

۶. فرهنگ سازی ازدواج ساده و منطبق با معیارهای اسلامی، که یکی از راهکارهای اصلی در حل مشکلات ازدواج جوانان بوده است و باید از سوی رسانه ها دنبال شود. اگر معیار ما در ازدواج و انتخاب همسر، اسلام باشد، همه یا اکثر این مشکلات وجود نخواهد داشت.

باید بینش جوانان، نوجوانان و خانواده ها نسبت به زندگی و ازدواج اصلاح شود تا بتوان مقدمات ازدواج آنان را در زمان مناسب و با الگوگیری از امامان معصوم (علیهم السلام) که پیش از ۲۰ سالگی اقدام به ازدواج می نمودند، فراهم کرد.

۷. باید تدابیری از سوی مربیان، مسئولان فرهنگی و دولت در نظر گرفته شود که جوانان و نوجوانان در ابعاد گوناگون جسمی، جنسی، عقلی، اجتماعی، عاطفی و اقتصادی به طور هماهنگ و متناسب رشد نمایند. آنچه

در حال حاضر مشاهده می شود ناهم ترازى رشد و بلوغ جنسى و جسمى با ديگر ابعاد رشد يعنى رشد عقلى، اجتماعى، اقتصادى و عاطفى جوانان و نوجوانان است.

از اين رو، جوانان سال ها پس از رسيدن به بلوغ جنسى، منتظر يافتن شغل مناسب، تکميل تحصيلات و ديگر پيش نيازهاى زندگى باقى مى مانند که در نتيجه، يا اصلا به آن دست نمى يابند و يا وقتى به آن ها مى رسند که ديگر شادابى، طراوت و انگيزه ازدواج را ندارند. در هر دو صورت، زندگى آسيب پذير و در معرض خطرات جدى است.

منابع و ماخذ

۱. ابن اثیر، مبارک بن محمد (۱۴۱۶ق). النهایه، قم: مؤسسه مطبوعاتی اسماعیلیه.
۲. ابن منظور، مکرم بن محمد (۱۳۸۲). لسان العرب، ج ۶، قم: انتشارات اسلامی.
۳. احمدی، امیدعلی (۱۳۸۹) بازتحلیل چالش های خانواده در زمینه تنگنا و تأخیر ازدواج در ایران، تهران: انتشارات راه دان، بی چا.
۴. اسدی، مصطفی (۱۳۹۱). ازدواج، قم: نشر فرهنگ و معارف اسلامی
۵. اسکندری چراتی، آذر (۱۳۸۷) بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر تأخیر سن ازدواج در ایران با تأکید بر استان گلستان، فصلنامه تخصصی جامعه شناسی دانشگاه آزاد آشتیان، سال چهارم، شماره سوم.
۶. اسکندری، چراتی، آذر (۱۳۸۷). بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر تأخیر سن ازدواج در ایران با تأکید بر استان گلستان، فصلنامه تخصصی جامعه شناسی دانشگاه آزاد آشتیان، سال چهارم، شماره سوم.
۷. اکبری، رحمان (۱۳۹۲). چرا فاصله سنی فرزندان و والدین نباید زیاد باشد، خبرنامه قطره
۸. آزاد ارمکی، تقی (۱۳۸۶). جامعه شناسی خانواده ایرانی، تهران: سمت.
۹. آستین افشان، پروانه (۱۳۸۰). بررسی روند تحولات سن ازدواج و عوامل اجتماعی - جمعیتی مؤثر بر آن طی سال های ۱۳۷۵-۱۳۵۵، پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران.
۱۰. جعفر آبادی، ابوطالب (۱۳۹۰). پایان نامه عوامل فرهنگی و تربیتی، کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن
۱۱. جوهری، اسماعیل بن حماد (۱۴۱۰). الصحاح، قم: انتشارات اسلامی
۱۲. داوری، رضا (۱۳۷۹). مقاله خانواده قدیم و جدید، کتاب نقد شماره ۱۷، زمستان.
۱۳. راغب اصفهانی، حسین بن محمد (۱۳۸۴). مفردات راغب، قم: انتشارات اسلامی
۱۴. رحیمی محمد (۱۳۹۱) آسیب شناسی تأخیر در سن ازدواج جوانان

۱۵. ساروخانی، باقر (۱۳۷۵) مقدمه ای بر جامعه شناسی خانواده، تهران: سروش
۱۶. سفیدگران، غلامحسین (۱۳۸۰). مسائل و مشکلات زنان، اولویت ها و رویکردها، دفتر مطالعات و تحقیقات زنان.
۱۷. سلطانپور، عقيله (۱۳۹۱). ازدواج دیرهنگام و فاصله نسل ها، روزنامه همشهری.
۱۸. فخر رازی، محمد بن عمر (۱۴۲۰). تفسیر الکبیر، قم: انتشارات معارف.
۱۹. فولادی، فاطمه (۱۳۸۸). نیم‌نگاهی به علل افزایش سن ازدواج، زلال هدایت، سال دوم
۲۰. فیومی، احمد بن محمد بن علی (۱۴۱۴ق). المصباح المنیر فی غریب الشرح الکبیر للرافعی، بیروت: نشر مؤسسه الاعلمی للمطبوعات
۲۱. کاظمی پور، شهلا (۱۳۸۴) تحول سن ازدواج در ایران و عوامل جمعیتی مؤثر بر آن، پژوهش زنان، ش ۳.
۲۲. کاظمی پور، شهلا (۱۳۸۴). تحول سن ازدواج در ایران و عوامل جمعیتی مؤثر بر آن، پژوهش زنان شماره ۳
۲۳. کلینی، محمد بن یعقوب (۱۳۸۱). اصول کافی، ج ۷، قم: انتشارات اسلامی
۲۴. مجدفر، فاطمه (۱۳۸۲) جامعه شناسی عمومی، تهران: شعاع.
۲۵. مجله پیام زن، (مقاله: سن ازدواج)، شماره ۳۲، آبان ماه ۱۳۷۳ ش.
۲۶. محمدپور، علی (۱۳۹۲). مقاله عوامل اجتماعی بالا رفتن سن ازدواج، مجله مطالعات جامعه شناسی، سال پنجم، شماره ۲۰، پاییز
۲۷. محمدحسین، طباطبایی (۱۳۸۲). تفسیر المیزان، ج ۱، ۱۸، قم: انتشارات اسلامی
۲۸. نجفی، محمدحسن (۱۳۷۹). جواهر الکلام، قم: انتشارات اسلامی